

Vlado Miheljak

Kulturni boj v barvah

Političnopsihološke skice

Znanstvena knjižnica – Refleksije
Fakulteta za družbene vede
Ljubljana, 2011

Vlado Miheljak

KULTURNI BOJ V BARVAH

Političnopsihološke skice

Izdajatelj:

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede
Kardeljeva ploščad 5, Ljubljana

Zbirka:

Znanstvena knjižnica – Refleksije 1

Uredniški odbor:

dr. Zdenko Roter, dr. Tomo Korošec, dr. Vlado Miheljak,
dr. Samo Uhan, dr. Niko Toš (urednik)

Recenzenta:

dr. Zdenko Roter
dr. Samo Uhan

Likovna oprema in prelom:

Polona Mesec-Kurdija

Slika na naslovnici:

Sebastian Brant *"Der Narrenspiegel, das gros Narrenschiff"* (1549)

Tisk:

Present, d. o. o., Dolenjska c. 43, Ljubljana

Naklada:

250 izvodov

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

323(497.4)(081)

MIHELJAK, Vlado

Kulturni boj v barvah : političnopsihološke skice / Vlado
Miheljak. - Ljubljana : Fakulteta za družbene vede, 2011. -
(Znanstvena knjižnica. Refleksije ; 1)

ISBN 978-961-235-569-2

259520256

Kazalo

<i>Niko Toš</i>	Večni kulturni boj	
	Predgovor urednika	9
<i>Božo Repe</i>	Pogine naj, pes!	11
<i>13. 04. 1999</i>	Kdo misli?	
	(Mirovništvo med refleksijo in refleksom)	17
<i>20. 04. 1999</i>	Žlahtna konservativna stranka	
	(Črni humor ali realnost?)	21
<i>04. 05. 1999</i>	Albanci pred vrati	
	(Vojna v Jugoslaviji je potrkala na naša vrata in na našo vest).....	25
<i>11. 05. 1999</i>	Prihodnost Slovenije bo rdeča,	
	(Socialdemokrati na pohodu?)	29
<i>18. 05. 1999</i>	Sesuti Harry	
	(Nato bolj Woody Allen kot Clint Eastwood)	33
<i>25. 05. 1999</i>	Avgijev hlev	
	(Zakaj ne pišem o aferi Vič-Holmec?)	37
<i>01. 06. 1999</i>	Volilni blef	
	(Volilni sistem kot pomota?)	41
<i>08. 06. 1999</i>	Brat Podpoštenjak	
	(Za več sto tisoč mark duševnih bolečin)	45
<i>15. 06. 1999</i>	Že videno	
	(Rusi so prišli s 610-letno zamudo)	49
<i>22. 06. 1999</i>	Smrt tožilske skupine za zasebne zadeve?	
	(Drnovškova vlada se vtika v delo tožilstva, mestni svetniki pa v bralno značko)	53
<i>29. 06. 1999</i>	Dan državnosti	
	(Osamosvojitelji, branitelji in stvaritelji Slovenije)	57

<i>06. 07. 1999</i>	Nesproščena Slovenija (Obračun s prihodnostjo)	61
<i>13. 07. 1999</i>	Odhaja? (Dve muhi na en mah)	65
<i>20. 07. 1999</i>	Javno mnenje (in cerkveni interes)	69
<i>27. 07. 1999</i>	Revizionizem (O levih in desnih odklonih)	73
<i>03. 08. 1999</i>	Zakaj se ne maramo? (Slovenija na repu lestvice priljubljenosti kandidatke za EU)	77
<i>10. 08. 1999</i>	Pot v Bruselj vodi prek Sarajeva (ampak brez panike, prosim)	81
<i>17. 08. 1999</i>	Prihaja dolga vroča jesen (Koliko kur ima pa nacionalka?)	85
<i>24. 08. 1999</i>	Medijska sorazmernost (O simbiozi med komunizmom in klerikalizmom)	89
<i>31. 08. 1999</i>	Mi trije smo najboljši par (ali kako bi Peterle šel v posteljo z nevesto in ljubimcem hkrati).....	93
<i>07. 09. 1999</i>	Hiteti počasi? (Kako do spremembe volilnega sistema).....	97
<i>14. 09. 1999</i>	Upor hlapcev (Bo zopet frčalo perje?)	101
<i>21. 09. 1999</i>	Blaže in Nežica v ateistični šoli, (ranocelnik pa na otoku ateizma)	105
<i>28. 09. 1999</i>	Pokazati figo? (Bolje prepozno kot nikoli).....	111
<i>05.10.1999</i>	Pieteta (in politični motivi)	113
<i>12. 10. 1999</i>	Tri barve dveh mož, (rdeče + modro=črno)	117

<i>19. 10. 1999</i>	Labodji spev nacionalne televizije (Maratonska nadaljevanka).....	121
<i>26. 10. 1999</i>	Voliti (z lastno glavo ali ljudsko voljo).....	125
<i>02. 11. 1999</i>	Čredni nagon (in čredna za/vest).....	129
<i>09. 11. 1999</i>	Ultimat (v pravljичni deželi)	133
<i>16. 11. 1999</i>	Zid v glavi (Zgraditi zid, da bi ga lahko porušili?)	137
<i>23. 11. 1999</i>	Verolomnost ali kredibilnost (Kako nategniti samega sebe in se dobro počutiti)	141
<i>30. 11. 1999</i>	Čas za Demos (ali pa vsaj za golaž).....	145
<i>07. 12. 1999</i>	Posvetovalna demokracija (Pogled iz geometričnega središča in vanj)	149
<i>14. 12. 1999</i>	Naprej v preteklost (Se v leto'90 vrača Hrvaška ali Slovenija?)	153
<i>21. 12. 1999</i>	Interpelacija proti M. Gaspariju (Opozorilo: ta kolumna ni primerna za otroke).....	157
<i>28. 12. 1999</i>	Predor na koncu luči1 (Dogajanja ob izteku stoletja hitrejša od življenja)	161
<i>31. 12. 1999</i>	Dnevnikova osebnost leta Predsednik SKD-SLS.....	165
<i>04. 01. 2000</i>	Sveti trije kralji (In kdo bo novi Jezušček?).....	169
<i>11. 01. 2000</i>	Helmut in Johann (Helmutu Kohlu se je zgodil Marjan Podobnik).....	173
<i>18. 01. 2000</i>	Vzhodno od Paradiža (je državna meja).....	177

<i>25. 01. 2000</i>	Zmaga ljudstvanad razumom (Se je liberalnim demokratom zgodil Drnovšek?)	181
<i>01. 02. 2000</i>	Mr. Janez Gerry (Močeradovec namesto volilnega golaža?)	185
<i>15. 02. 2000</i>	Diplomacija mlačne juhe (Noben volilni sistem se ne poje tako vroč, kot se skuha)	189
<i>22. 02. 2000</i>	Politični bloki po naravnem izboru (Bo LDS razpadla na svobodnjaško stranko in liberalni forum?)	193
<i>29. 02. 2000</i>	Koalicija zdravega razuma? (Poroka bo cerkvena).....	197
<i>07. 03. 2000</i>	Zmeraj isto (Vse potijo vodijo v Kočevsko Reko).....	201
<i>14. 03. 2000</i>	Guverner Slovenije (Bo t.i. tretji človek Arhar ali Janša?).....	205
<i>21. 03. 2000</i>	Nazaj v kulturni boj (Krščanstvo na pragu tretjega tisočletja)	209
<i>28. 03. 2000</i>	P kot politika, (Kako je spolni organ postal centralni organ neke partije)	213
<i>04. 04. 2000</i>	Konec velikega blefa? (Deset let po prvih demokratičnih volitvah)	217
<i>11. 04. 2000</i>	Kraljestvo za kmeta (Bo Zmago postal prvi pendrek države?)	221
<i>18. 04. 2000</i>	SKD + SLS - SDS (Zrušili most, da bi rešili ranjence)	225
<i>25. 04. 2000</i>	Bojkot volitev (Samoprevara).....	229
<i>09. 05. 2000</i>	Lepo je biti mandatar (Nov televizijski show)	233
<i>16. 05. 2000</i>	Na koncu dolge roke (dolgi prsti Vatikana?)	237

<i>23. 05. 2000</i>	Bog nima telefona (zato v primeru nejasnosti pokliči J. J.).....	241
<i>30. 05. 2000</i>	Neronovi dnevi (Kulturni boji med sodrgo in golaznijo).....	245
<i>06. 06. 2000</i>	Cerkev in politika (Pristne svobode ni nikoli preveč).....	249
<i>13. 06. 2000</i>	Kadrovska revolucija? (Drugi vol je prva žrtev kadrovske revolucije)	253
<i>20. 06. 2000</i>	Drugi polčas državljsanske vojne (Slovenija izgublja v drugem polčasu).....	257
<i>27. 06. 2000</i>	Država in domovina (Država kot dolžnost ali kot pravica).....	261
<i>04. 07. 2000</i>	Demokratsna procedura je za naivne (Trockizem spet na pohodu).....	265
<i>11. 07. 2000</i>	Naši in desni razgledi (Mediji pod Slovenci).....	269
<i>18. 07. 2000</i>	Nespodobno povabilo (S politkomisarji nad znanost)	273
<i>25. 07. 2000</i>	Nož v glavi (In kdo je slovenski Haider?).....	277
<i>01. 08. 2000</i>	Stranka prednikov (na prvih volitvah v tretjem tisočletju?).....	281
<i>08. 08. 2000</i>	Novi šoferji (za uresničitev vladnega programa)	285
<i>22. 08. 2000</i>	Slovenija brez LDS (Mlad socialdemokrat ne pade daleč od Janeza Janše).....	289
<i>29. 08. 2000</i>	Po poteh Avnoja (Kako se zgodovinska farsa spreminja v tragedijo).....	293
<i>05. 09. 2000</i>	Za spremembo zabava (Avnoj in zabavna kolaboracija).....	297

<i>12. 09. 2000</i>	Konec nenačelnih koalicij (Prihaja čas za nespodobne koalicije?)	301
<i>19. 09. 2000</i>	Nove muke po Janezu? (Volitve kot pasijonske igre)	305
<i>26. 09. 2000</i>	Na čigavi strani je Bog? (Svetopisemske korenine liberalizma)	309
<i>03. 10. 2000</i>	Naš uspeh ali njihov neuspeh (Zakaj ljudje verjamejo v boga in nebesa, ne pa tudi v hudiča in pekel?)	313
<i>10. 10. 2000</i>	Ukana (Beograjski scenarij?)	317
<i>17. 10. 2000</i>	Povolilna moralna kultura (Začela se je volilna kampanja)	321
<i>24. 10. 2000</i>	Vsaka šola nekaj stane (slaba je najdražja)	325
<i>07. 11. 2000</i>	Medijski samomor (Z lažmi nad volilne projekcije)	329
<i>14. 11. 2000</i>	Levo-desne dileme (Ste z levega ali desnega brega?)	333
<i>21. 11. 2000</i>	Boj za Drnovškovo dediščino (Kmalu na sporedu)	337
<i>28. 11. 2000</i>	Alica v čudežni deželi (Déja vu)	339
<i>05. 12. 2000</i>	Mandatar, opozicija (in plačani kolumnisti)	345
<i>12. 12. 2000</i>	Deset let potem (Od plebiscita do volitev 2000)	349

Predgovor urednika

Večni kulturni boj

Vlado Miheljak nastopa v slovenskem prostoru v več med seboj povezujočih se vlogah – tako publicistični kot pedagoški ter teoretsko in empirično raziskovalni. Najbolj znan in izpostavljen je s svojimi posegi v prostor politične esejistike, saj s svojimi prispevki že vsaj petindvajset let intenzivno portretira vzorce politične kulture na Slovenskem. V politični esejistiki je z leti razvil izviren in prepoznaven slog, ki pritegne širok krog bralcev. Svoje intervencije na področje t. i. javnih vprašanj, ki jih niza v kronološkem redu, opremlja z izkušnjo s preostalimi področji delovanja in z vednostjo o njih ter jih nadgradi s privlačnim estetskim izrazom svojih prispevkov.

Njegove analize in refleksije se najpogosteje vežejo na vprašanja kulturnega boja. Ne brez razloga.

Na Slovenskem je začetek prejšnjega stoletja obeležil kulturni boj. In kako deprimirajoče, stoletje se je tudi izteklo z njim; s kulturnim bojem. Pa je vse kazalo, da je kulturni boj po drugi svetovni vojni za vedno izginil s slovenskega prizorišča. Pozabljeni, prtajeni, speči kulturni boj je vzniknil kot duh, ki je po polstoletni ujetosti pobegnul iz steklenice, izkoristil novo prostost in v trenutku okužil slovensko intelektualno srenjo. Pričujoči poskus političnopsiholoških refleksij poskuša pokazati dvoje. Prvič, osupljivo resničnost stare teze politologov Lipseta in Rokkana, da aktualna politična polarizacija reflektira stanje v dvajsetih letih prejšnjega stoletja. Taka ugotovitev je univerzalna vsaj za ves srednjeevropski prostor. In drugič, da je kulturni boj kot rokavica, ki jo je preprosto treba pobrati, ko je enkrat vržena; še tako reflektirani poskus ovrednotenja javnih vprašanj nosilca posega v hipu postavlja v samo gladiatorsko areno. Ne moremo preprosto reči »tega se ne gremo«. Vpetost v kulturni boj je pogosto neizogibna; ni vprašanje časti, je vprašanje razumevanja države, demokracije in svobode, meni avtor.

V knjigi so zbrane in kronološko razvrščene avtorjeve publicistične intervencije na področju t. i. javnih vprašanj, ki jih je med aprilom 1999 in

decembrom 2000 teden za tednom nizal v svoji stalni kolumni v časopisu Dnevnik. Po njegovi zavestni odločitvi ni nič dodano, nič odvzeto, nič spremenjeno. Je dokument vsakokratnega pogleda. Tudi z napačnimi projekcijami. Kolumne so nastajale, ko je bila stara »Drnovškova« LDS, kot je nekje v pričujočih besedilih zapisal, obsojena na oblast. Danes sta njeni razpadli frakciji, kot sedaj kaže, morda pristali na odlagališču slovenske politične zgodovine. Iz današnje perspektive tako vidimo, da je tudi dvajset let premalo za oblikovanje razmeroma trajne in stabilne strankarske topologije znotraj političnokulturnega vesolja neke dežele. A zanimivo, stranke nastajajo in razpadajo prav na točki kulturnega boja. Kulturni boj je, kot slikovito opiše avtor, naša politična koža. Starim kulturnobojnim temam zgolj dodajamo nove. Kot kožo odenemo v sveža oblačila. Povsod ga je torej čutiti. Celó v športu. Ravno v teh dneh beremo, da sta Slovenski olimpijski komite in košarka zadnja bastijona komunizma (!?).

Začeli smo ga v prejšnjem tisočletju in v njegovem imenu vihtimo meče in peresa tudi v novem tisočletju. Večni kulturni boj.

V Ljubljani, 8. februarja 2012, na praznik kulture

Niko Toš

Pogine naj, pes!

Se je slovenska politika od svojih začetkov v 19. stoletju, ko jo je zaznamoval znameniti stavek »Krepieren soll der Hund!« (Pogine naj, pes!), ki ga je Franu Levstiku namenil ljubljanski župan Etbin Henrik da Costa, kaj spremenila? V mislih imam vedenje v politiki, kulturo dialoga in medsebojnih odnosov. Kulturni boj je bil vrojen v slovensko politiko vse od začetkov, sistematiziral pa ga je Mahnič nekaj desetletij pozneje, konec 19. stoletja, ko so bili nekatoličani, zlati liberalci, izločeni iz slovenskega občestva po znanem načelu: kdor ni katoličan, ni Slovenec. Po nacionalnem merilu je hkrati delitev potekala na »zavedne Slovence« in »nemčurje«. Ob koncu Avstro-Ogrske so nekdanji goreči avstrijakarji postali prav tako goreči Jugoslovani in s tem odprli novo delitev. Kdor se temu ni prilagodil, je s političnega prizorišča izginil, kot npr. nekdanji kranjski deželni glavar Šušteršič. Borojeviću, ki je pred Italijani ubranil slovensko ozemlje, že v enomesečni Državi SHS niso dovolili, da bi se naselil v Zagrebu. Odvzeli so mu vse časti, isti politik (Tavčar), ki mu je podelil častno meščanstvo Ljubljane, mu ga je kot edinemu v vsej zgodovini odvzel, pri čemer si je med drugim cinično izmišljeval, da ga ne more obdržati, ker nima jugoslovanskega državljanstva. Hribar in Tavčar, sicer oba liberalca, sta se sovražila do konca, pobotala naj bi se šele, ko je bil Tavčar na smrtni postelji. Praksa, da ljudje dobijo avreolo šele po smrti, je še danes stalna spremljevalka slovenske politike. Človek kar ne more verjeti, kakšne hvalnice Drnovšku, Pučniku ali Bajuku izrekajo domnevno najtesnejši politični sodelavci in prijatelji, kako jih slikajo kot svetnike. Seveda, da bi bili sami videti večji, nekako tako, kot je Stalin ob sebi slikal Marxa in Lenina. V resnici pa so prej storili vse, da bi jim zagrenili življenje in jih spravili iz politike.

Med obema vojnama se je predvojna avstrijska politika odlično cepila na balkansko mentaliteto. Korošec se je v čaršijski politiki počutil kot riba v vodi, enako tudi liberalci. Liberalci in klerikalci so uspešno obračunavali drug z drugim, pa tudi znotraj sebe, oboji pa z levičarji, zlasti komunisti. V skoraj štiridesetih jugoslovanskih vladah so bile običajne tudi na videz najbolj nemogoče ideološke in centralistično-nacionalne koalicije. To, da je bil duhovnik Korošec med drugim notranji minister, ki je dal zapirati svoje

politične nasprotnike, je bilo nekaj »normalnega«. Med diktaturo je skupaj z nekaterimi drugimi slovenskimi politiki sam doživel konfinacijo, njegov hrvaški politični sopotnik Maček pa večletni zapor. Puniša Račić, ki je v skupščini pobil nekaj hrvaških poslancev, vključno z Radićem, je bil večer pred streljanjem na obisku pri notranjem ministru Korošču. Ko je liberalno Jutro objavilo karikaturu okrvavljenega Korošca v mašnem plašču s pendrekom v roki (posebej za to priložnost je časopis izšel v dveh barvah), se je začel katoliški pogrom na liberalce. V tridesetih letih so bili Slovenci že na robu državljanske vojne, katoliški Slovenec je pozival k ustanovitvi vaških straž pred komunisti, čeprav jih je bilo tedaj, kot so zapisali v tem časopisu, »le za dobro umobolnico«. Tudi notranji obračun je bil neusmiljen, krščanske socialiste, tako delavski del kot Kocbekove intelektualce, so iz katoliškega tabora izločili že zdavnaj pred začetkom vojne. In t. i. nacionalni interes? Liberalni politiki niso imeli nobene težave s ponaredivijo denarja, zbranega za koroški plebiscit, vrh SLS pa je kapitulantsko iskal »zaščito« pri bodočih okupatorjih, še preden je Kraljevina Jugoslavija razpadla, če navedem le dva primera.

Med vojno so se slovenski politiki gledali prek puškinih cevi, VOS je pobijala politične nasprotnike komunistov in OF, meščanska stran je pridno vohunila in izdajala. Tam, kjer sami niso zmogli, je pač umazano delo zanje opravil okupator.

Tudi povojna politika je bila v »čiščenju« neusmiljena, ne samo do svojih nasprotnikov, revolucija je žrla tudi svoje otroke. Goli otok (kjer so npr. do smrti pretepli nekdanjega pokrajinskega sekretarja KP Mirka Koširja) in dahavski procesi sta najbolj izstopajoča, ne pa edina primera notranjih obračunov. Znotraj edine vladajoče komunistične partije so ves čas potekali ostri frakcijski boji, v političnih razmerah, ki so se vendarle počasi mehčale, so se od šestdesetih let običajno končali s tihim ali izsiljenim umikom (npr. Akcija 25 poslancev, Stane Kavčič).

Je večstrankarska in samostojna Slovenija prinesla kakšno olajšanje? Zaradi osamosvojitve so bile najhujše razprtije za trenutek potisnjene v ozadje. Kljub temu sta bila v zraku lustracija in strah. Če bi zmagal radikalni del Demosa, bi bili znova na robu državljanske vojne. Pučnik je kljub drugačnim zavezam ob plebiscitu zagovarjal radikalni obračun z jugoslovanstvom v slovenski družbi, dosegli naj bi ga s selektivnim podeljevanjem državljanstev po »ekonomskem« merilu koristnosti, kar pa je na koncu zajelo »le« najbolj deprivilegiran sloj izbrisanih. Slovenski uradniki so, kot vedno v zgodovini,

umazano politično voljo učinkovito izpolnili. Kot bi jo tudi danes, če bi jim bila naložena. Drnovšek je z neverjetnimi akrobacijami sestavljal koalicije, če ne drugače tudi z vezanimi ločenimi pogodbami, čemur se danes reče partnerstvo za razvoj. Nedvomno je blažil napetosti, a je hkrati s tako politiko in s filozofijo puščanja po logiki »naj gredo stvari po svoje«, vzpostavil tudi partitokracijo in fevdalno delitev države. V imenu miru je dopuščal vzporedno politiko umazanih diskreditacij (npr. predsednika parlamenta Hermana Rigelnika, pa predsednika države Milana Kučana), prisluškovanj, različnih udbovskih seznamov, podtikanj, manipulacij. Po sili razmer je to politiko prekinil samo enkrat, z odstavitvijo Janše s funkcije obrambnega ministra. A se je nato takšno delovanje še krepilo, vse do nedavnega ponarejanja dokumentov za diskreditacijo sedanjega predsednika države in številnih zgodb, ki so se odvijale ob zadnjih volitvah.

In kje smo danes? Preživeli smo doslej najdaljše obdobje nepretrgane parlamentarne demokracije s splošno volilno pravico za vse. Prvič smo imeli tudi predčasne volitve. Etablirani politiki, ki so jih izsilili, sicer že ne vedo več, zakaj. Razumljivo, izredne volitve jim pač niso prenesle tistega, kar so želeli. Volitve slovenski politiki – če jih že ne odnese ravno iz parlamenta – jemljejo zgolj kot ritual. Nekaj takega, kot je ustoličevanje vojvod, ljudje jim lahko sicer enkrat dajo simbolično klofuto, ve pa se, kdo »je dan od boga«. To se je hitro pokazalo tudi ob vstopu Zorana Jankovića, nepričakovanega zmagovalca volitev, v parlament. Porušil je pričakovani koncept desničarske zmage in utečene nenačelne »deale« vrha slovenske politike. Deležen je bil posmehovanja, tako kot novi poslanci na prvih večstrankarskih volitvah leta 1990. Popolnoma isti ritual.

Stranke, ki bi morale z njim v koalicijo, na prvem mestu Virantova lista in Desus, so ga izigrale, z njim pa tudi volivce. Že prej se je svoje igrice lotil Borut Pahor, predsednik SD in prvi mandatar, ki je moral na predčasne volitve, ostal pa v »vzporedni realnosti«, prepričan o svoji nenadomestljivosti. Dvoličnost, očitna sprenevedanja, zahrbtnost so vzpostavili desno koalicijo, čeprav naj bi volitve prinesle novo politično kulturo in višje standarde, kot je zatrjeval zlagani ločenec od Janše Gregor Virant. Nova politika se je na zadnjih volitvah res pokazala, a se nobeni od malih, idealističnih skupin, ki so jo nakazovale, ob utečenem medijskem vzorcu spremljanja volitev ni uspelo uvrstiti v parlament! Niti toliko ne, da bi imeli vsaj en malo drugačen vzorec. Virant, ki mu je (z veliko demagogije) uspelo priti v parlament, naj bi šel stran od Janše zaradi njegove nedemokratske politike. Res je Janko-

vič v sestavljanju koalicije delala napake, tudi velike, a poglejmo racionalno. Ko sta se s Pahorjem le dogovorila, jima tretjega glasovanja niso dopustili, čeprav bi ga lahko. In desničarska učiteljica nemščine ga je takoj začela učiti računstva. Le kaj je lahko »seštel« v kratkem času med volitvami in ustanovno sejo parlamenta, kjer so ga prvič izigrali? Potencialnega partnerja, ki je vnaprej govoril, da z njim ne bo šel v koalicijo, ker je avtokrat in prek njega vladajo drugi, potem pa se je kar sam prijavil za predsednika parlamenta. In drugega, ki je užaljeno zaprl telefon in postal nedosegljiv, ker mu istega mesta ni mogel obljubiti že na prvem sestanku. In tretjega, ki ima domnevno najsorodnejši program, a iz načelnih razlogov ne bi šel v koalicijo. »Načelni« razlogi so v resnici »kanglerska« užaljenost, ker je Janković segel čez Trojane, in nepripravljenost prevzeti odgovornost. »Za božjo voljo, naredite že nekaj!«, sklicevanje na »zdravo kmečko pamet«, pozivanje k veliki koaliciji in udobno sedenje v parlamentu s samopostrežno podporo temu ali onemu zakonu je doslej vse, kar je pokazal. In četrtega, ki je začel s podobno retoriko kot prvi. Potem je dal toliko izjav, da nismo mogli več slediti. O koaliciji se je pogovarjal več z novinarji kot Jankovićem, kar je bila dimna zavesa za to, da je začel pogajanja kar z obema: »relativnim« zmagovalcem in »relativnim« poražencem enakopravno in sočasno. Da bi sproti videl, kdo da več. No, Janša je na koncu lahko dal tudi manj, saj je ideološko bolj primeren. Takole za blef pa je skušal unovčiti še tretjega, virtualnega mandatarja, ki bi ga seveda tudi določil on.

T. i. sredinskost v slovenski politiki, je mit, vedno v zgodovini je bil omejen na majhne, nevplivne skupine. Danes so bolj vplivne, a je sredinskost zgolj nadomestni izraz za nekaj interesnih strank in njihovo politično trgovino po načelu »kdo da več«.

Na prejšnjih volitvah se je nova politika, ki jo je simboliziral Zares, profanirala v manj kot treh letih. Na teh se je, še preden je bila koalicija sestavljena. Takoj po znanem izidu volitev je Virant nehal govoriti o tem. Ko je Janša prvič spregovoril z Virantom, je ta v trenutku pokazal očetovski kompleks, zamere je »vrgel čez ramo«, pomembni so postali programi in kdo bo lahko bolj učinkovito vladal. V koaliciji z njim se bo ukvarjal z e-upravo, sešteval, ali se spleča imeti odprte urade ob sobotah, ali pa kot predsednik parlamenta gledal stran, ko bo Janša lomastil in lomil po družbenih (pod)sistemih. Nobena cena ni previsoka, tudi to, da padec podpora »najbolj poštene« stranki, še preden je vlada sploh sestavljena, pade na komaj dober odstotek. Kdo bi sedaj mislil na to, kje so še volitve! V povolilni čas je bil uveden nov bese-

dnjak: zmagovalec je »relativen«, a se Virant kljub temu hkrati boji njegove »hegemonije« (jasno, v primerjavi z Janševo »očetovsko« figuro je Janković zanj res grozen!). In naenkrat je postala pomembna »kemija« v morebitni novi vladi. Saj ne, da ni, ampak to poslušati od slovenskih politikov je pa res absurd! Sicer pa je bilo v dogovarjanjih z Janšo »kemija« v trenutku pozabljena, običajno medsebojno zaupanje naj bi nadomestila megalomanska koalicijska pogodba, v velikem delu po sistemu copy-paste iz obdobja 2004–2008. Pahorju smo lahko očitali marsikaj. A nam je pustil živeti, govoriti in pisati: novinarjem, intelektualcem, vsem. Nova desničarska koalicija bo, kar zadeva politično kulturo, šla od Pahorja globoko nazaj. In to je v kontekstu zgodovinskega dogajanja, ki sem ga orisal, mnogo pomembnejše kot taki ali drugačni ekonomski ukrepi, ki jih na koncu ne bomo niti napisali sami.

Konec osemdesetih let so razumniki izumili razlikovanje med legalnostjo in legitimnostjo. Enostrankarska, čeprav reformno usmerjena oblast, naj bi bila sicer po tedanji zakonodaji legalna, ne pa tudi legitimna, ker ni bila izvoljena na večstrankarskih volitvah. Bile so ideje, da jo je zato dovoljeno rušiti z državljansko nepokorščino, tudi s slovensko različico mitingov. Je danes, ko imamo volitve, očitna koalicija proti zmagovalcu volitev kar avtomatično oboje: legalna in legitimna? Relevantna povolilna merjenja kažejo, da koalicije v nasprotju z izidom volitev javno mnenje ne podpira. Posebno sporočilo so poslali »trenirkarji«. Meni pa je v spominu ostala zlasti mladenka z ljubljanskih ulic 4. decembra zvečer na RTV SLO, ko je v žargonu mladih rekla: »Grem prvič v življenju volit, tako da njega (Jankovića, op. p). Sem ful srečna, ker se mi zdi, da je v bistvu tako temen čas, kjer resnično rabimo eno pozitivno.« Tu ne gre za to, da bi nekaj ali nekoga idealizirali. Gre za to, da tudi primer zadnjih volitev kaže zgolj novo mešetarsko varianto kulturnega boja. Morda jo je še najbolj plastično ilustrirala ena od poslank Virantove liste, ki je izjavila, da njih pretekle zdrahe ne zanimajo in jih hočejo preseči. Potem pa je svoje glasovanje proti Jankoviću kot mandatarju utemeljila s tem, da je kot direktor njeni družini premalo plačeval za solato, ki so jo gojili za Mercator. Namesto partizanov in domobrancev iz druge svetovne vojne ter »izdajalcev« in »herojev« ob osamosvojitvi tako predmet ideološkega spora v sodobni mešetarski mentaliteti slovenske politike celo v parlamentu postaja cena solate! Kar zadeva »pogine naj, pes« politiko iz 19. stoletja in današnjo pa je še naprej edina razlika zgolj v uporabi twitterja.

In kako naj v takem permanentnem kulturnem boju, ki traja že več kot stoletje in pol (sega pa še mnogo globlje nazaj, tja do Trubarja ali celo časov

nasilnega pokristjanjevanja), ravna sodobni intelektualec? Naj se umakne v svojo stroko, molči ali izraža previdno, da se ne bi nikomur zameril? Mnogi to počnejo, saj je najlažje in najudobneje. Vedno je bilo. Naj se oglašča, načelno, kritično, argumentirano? To je najbolj pošteno in se od njega tudi pričakuje. Vendar ni ravno lahko. V Sloveniji so povampirjeni senzacionalistični mediji, zlasti spletni in (para)strankarski, prevzeli t. i. sistem družbene kritike iz socialističnih časov, to je usklajene napade na kritične, določeni politiki nevšečne ljudi. Še dodatna krila temu daje anonimnost spletnih razprav, ki kažejo najnižjo osebno raven in so hkrati ogledalo družbe kot celote. Zanje drugega izraza kot žargonski »poden« skorajda ni mogoče najti.

»Družbena kritika« v preoblečeni novodobni podobi senzacionalističnega »novinarstva« temelji na lansiranju nelegalno pridobljenih podatkov, polresnic, laži, dezinformacij, ki dobijo svoje mesto v medijskih prispevkih, potem pa se nanje, kot na »ugotovljeno dejstvo«, sklicujejo drugi mediji in politika. Sestavni del kulturnega boja v samostojni Sloveniji so tudi obračuni na hrbtih sorodnikov, poskusi strokovne in znanstvene diskreditacije, »uravnoveženje« v javnih razpravah, kjer strokovne reference ne štejejo nič. Nasproti znanstvenim nazivom in uveljavljenosti so bili izumljeni ideološko ustrezni »analitiki«, ki se spoznajo na vse in na vsakogar.

V takih razmerah kritični sproti ocenjevalec družbenega dogajanja ostaja bolj ali manj sam. To ga seveda dela ranljivega, boj proti strankarsko-medijski mašineriji, neredko pa – vsaj zastraševalno tudi sodni, če ne gre drugače, se zdi skorajda nemogoč. Po drugi strani pa tistemu, ki to zmore, taka drža daje tudi moč. Avtor pričujoče knjige dr. Vlado Miheljak to zmore. Zmogel je v socializmu, ko je bil med drugim avtor znamenitega članka Noč dolgih nožev, enega tistih, ki so nedvomno sprožili turbulentno in prelomno dogajanje leta 1988. Svoja načela je ohranil tudi v dvajsetih letih spremljanja javnega dogajanja v Sloveniji. Njegovi ostri in duhoviti, a vedno argumentirani komentarji dobijo pravo razsežnost (tudi ali še posebej za zgodovinarja), ko so zbrani v knjigi in jih je mogoče vrednotiti tudi z zgodovinske distance. Ta Miheljakova knjiga je ena od tistih, ki nam nastavljajo zrcalo. Pri čemer pa je treba tudi spomniti, da stavka »Pogine naj, pes!« ni rekel politik politiku, pač pa politik kritičnemu publicistu in pisatelju.

Ljubljana, 24. januar 2012
Božo Repe

13. 04. 1999

Kdo misli?

(Mirovništvo med refleksijo in refleksom)

Revija Time je objavila fotografijo deklice v rdeči jakni, ki drži papir s krogci. Deklica ga ni vzela sama, ampak ji ga je nekdo dal v roke. In ta nekdo, njen oče, mati, učiteljica, sosed, se igra s simbolom tarče na izredno ciničen način. Položiti ta znak na otroka, torej v tem primeru zares na nedolžno človeško bitje, in biti hkrati državljan Srbije, pomeni ravnati skrajno cinično. Vsi se še spomnijo podobne fotografije iz Sarajeva izpred nekaj let, na katerih so podobni otroci, kot je beograjska deklica. Vendar ti otroci nimajo na sebi tarče, temveč so tarča oni. Na fotografijah in slikah, ki se jih spominjamo, so ti mrtvi ali ranjeni, vseeeno, ali zadeti od ostrostrelca ali granate.

Slavenka Drakulić
v splitskem Feral Tribune

* * *

Kako naj se človek opredeli? Rekel si mesto, mislil si mesto - belle époque, mesto, ki si ga imel rad. Kako naj si mislim mesto, z mestno substanco, če ob koncu tisočletja gledam mladega fanta - stojiva na mostu in govori mi, kako bo, če bo treba, državo branil z nekajmesečnim dojenčkom v naročju.

Nekdanji beograjski župan Bogdan Bogdanović
v pogovoru z Milko Lužnik Pohar

Evropsko in tudi slovensko mirovništvo je z vojno v Jugoslaviji na preizkušnji, na kakršni ni bilo nikoli doslej. Vojne med „svetovnimi policaji“ in lokalnimi diktatorji so bile v glavnem na dovolj veliki geografski, kulturni in emocionalni razdalji, da se je dalo načelno zgražati ob – z različnimi strateškimi, moralnimi ali kakšnimi drugimi razlogi utemeljenem – posegu „svetovnega policaja“.

Vojna, ki nam jo (izjemoma) slabo pokriva CNN (ker so Srbi pač izgnali ali onemogočili novinarje), je preblizu tako geografsko kot tudi preblizu

naši zavesti in vesti, zato sta evropsko in slovensko mirovništvo ter avtonomna intelektualna javnost razklana. Zato se v teh dneh oblikujejo čudne „koalicije“, čudne združbe popolnoma nekompatibilnih ljudi s podobnimi pogledi. Po eni strani tako sovpadajo pogledi avtoritarnih desničarjev in tistih, ki menijo, da je, vsem protislovjem in dilemam navkljub, vojaški poseg neizogiben, da se postavi po robu etničnemu čiščenju in genocidnosti Miloševićevega režima. A huje je tistim, ki so proti posegu. Padli so v še bolj obupno družbo zakrknjenih aktivistov marginalnih komunističnih strank, skrajno desnih strank, ki ne prenesejo ameriške prevlade v Evropi, ter popolnoma nereflimiranih Srbov, ki jih večinoma pristno skrbi za usodo domovine in njenih ljudi.

Nasprotniki posega segajo po argumentih, ki se zdijo mnogo prekratki. Pogosto se sklicujejo na staro mirovniško krilatico, da je tudi slab mir boljši od še tako dobre vojne. Ali to drži? Drži. Toda nasprotniki posega pozabljajo, da Natovi bombniki niso prileteli v deželo miru, ampak v deželo, ki je vse od posega v Sloveniji nenehno v vojnah in je prav v tednih in dnevih pred tisto usodno sredo ter (da je cinizem mesarjenja še večji) med samimi mirovnimi pogajanji v Franciji pripeljala svojo krvavo rihto do vrhunca. Poseg Nata je v vojaškem smislu prelomen predvsem zato, ker je potegnil v vojno tudi osrednjo Srbijo, ki je bila kljub grozodejstvom, ki jih leta uprizarja Miloševićev režim, v smislu vojaških akcij in destrukcije nedotaknjena.

Nasprotniki posega pravijo, da se na Kosovu morda res pojavljajo grozodejstva, vendar je „mednarodna skupnost“ nedosledna; da je, skratka, posegla na Kosovu, ne pa tudi drugod, kjer so se pojavljala podobna grozodejstva (Kurdi, Čečeni, Ruanda itd.). Ali to drži? Drži. Vsekakor drži. Vendar naši mirovniški prijatelji spregledajo, da ta očitek ni argument zoper poseg proti Miloševićevemu režimu, ampak argument več proti preveliki pasivnosti in strpnosti do genocidov. Na prelomu tisočletja je težko sprejeti podmeno, da je etnično čiščenje ali celo genocid notranja zadeva neke **suverene** države. Je „mednarodna skupnost“ odgovorna za nezaslišana dogajanja v neki suvereni deželi? Je bil holokavst in genocid Judov nemška notranja zadeva? Je suverenost res nedotakljiva pritiklina neke države? Kako absurdno! Kar velja za posameznika, ne velja za državo. Če človek drugim dela škodo, se ga fizično onemogoči, osami. Če učeni izvedenci presodijo, da ni zmožen odločati o svojem ravnanju in njegovih posledicah, mu omejijo ali celo odvzamejo opravilno sposobnost; prisodijo mu skrbnika. Dostikrat tudi po krivici, a le redki podvomijo o tem mehanizmu. Če mednarodna skupnost hoče omejiti

suverenost državi, ki že dolga leta dela neznansko škodo tako drugim kot svojim državljanom, se najdejo mirovniki, ki pravijo, da pomeni to vmešavanje hujše zlo kot genocid, ki smo ga v zadnjem desetletju tega stoletja in tisočletja doživljali na Balkanu.

Nasprotniki posega zato pravijo, da je ključni problem sodobnega sveta interes velikih sil in zlasti ZDA, ki se želijo postaviti v vlogo svetovnega očeta ali kar svetovnega policaja . Drži? Vsaj načelno drži. Le da to nima nobene zveze z balkansko krizo. Vloga svetovnega očeta oziroma svetovnega policaja je vezana na interes, ki naj ga brani. Ključni problem Jugoslavije je bil prav v tem, da tega interesa ni bilo. Evropa, ki ni znala obvladati Miloševića ne politično ne gospodarsko in ne vojaško, je ZDA dobesedno moledovala, naj se vmeša, a te so dolgo, predolgo govorile, da balkanska kriza ne zadeva njihovih interesov. In ko so moledovanje naposled uslišale, so s kombinacijo vojaške in diplomatske sile (až la Holbrooke) Bosni vzele suverenost, Srbom tanke in vojaško premoč ter „na silo“ vzpostavile mir, ki ni idealen, a je za preživele prebivalce Sarajeva, Srebrenice, Goražda in še stoterih anonimnih obleganih ter uničevanih mest in njihovih prebivalcev sanjski.

Nasprotniki posega pojasnjujejo nečlovečnost vožda in njegovega režima z vmešavanjem velikih sil. Milošević naj bi, skratka, bil pankrt velikih sil in njihovih interesov . Drži? Samo delno. Četudi so Miloševića proizvedle velike sile, obstaja legitimna potreba, da se ga ustavi. Navsezadnje, mar ni mogoče vsakega kriminalca, morilca, pošast prikazati kot žrtev svojega okolja, neljubečih staršev, nerazumevajočega okolja... Nihče pa ne meni zares, da je pošasti, ki jih zgradi družbeni univerzum, treba tudi trpeti.

In ne nazadnje. Nasprotniki posega zgradijo ključni argument na dejstvu, da zveza Nato ni dobila pokritja varnostnega sveta OZN. Argument je resničen in ciničen hkrati. Če namreč izhajamo iz podmene (ki je nasprotniki posega ne zanikajo), da je v Srbiji, kljub različnim mogočim razlagam razpada Jugoslavije, zavladal totalitarni režim s samodržcem, ki je za uresničitev svojih idej pripravljen žrtvovati generacijo svoje in tujih nacij, ki je pripravljen odpraviti vse prvine demokracije v svojem okolju, porušiti, razseliti in pobiti pol nekdanje države – konkretno v tem primeru je šlo nesporno za etnično čiščenje in tudi za dokazane elemente genocida – in če upoštevamo, da je varnostni svet pač takšen mehanizem, da je mogoče vsakič blokirati poskus ustavljanja genocida s preprostim dvigom roke, z vetom, ter dejstvo, da ni bila nobena mirovna pobuda (doslej je bilo na območju nekdanje

Jugoslavije podpisanih več kot sedemdeset premirij) uresničena brez zunanje prisile, potem se moramo odločiti med tem, da v imenu legitimnosti (večinske volje) ignoriramo veto držav, ki so tudi same genocidne (Rusija, Kitajska), ali pa rečemo, da se ne da nič narediti, in nemočno opazujemo etnično čiščenje in genocid.

Ni torej nobene rešitve? Seveda je. In kako jo vidijo nasprotniki posega? Kot se je šele po tistem, ko je padel zastor (ko se je uradni del pogovora končal), pokazalo na podijski diskusiji v klubu CD, velja razumeti rešitev približno takole: «Do posega smo bili za poseg», zdaj, ko se je zgodil, pa je nujno vzpostaviti distanco in reči «ne, hvala» tako Miloševiću kot Natu; da je, skratka, to edini način refleksije; edini način preseganja izključevalne logike opredeljevanja, še več: to bi naj bil edini način ohranjanja mišljenja. Nevaren in bahav cinizem: najprej jih sesujmo, potem objokujmo.

In Srbi? Z bombami so padle še zadnje enklave intelektualnega upora proti vsenarodnemu deliriju, ki ga je skozi instrumentalizacijo nacionalne mitologije sprožil vožd pred mnogimi leti. Ko rečem vsi, seveda ne mislim vsakogar (prva in najstarejša dama nemške demoskopije Elisabeth Noelle-Neumann pravi: Alle, nicht jeder). In ko mi človek, na mnenje katerega veliko dam, pravi, da sem se ujel v etnične stereotipe, mu odgovarjam, da to, četudi je res, ni problem. Problem Srbije in posledično vse nekdanje Jugoslavije je ta, da so se vanj ujeli predvsem Srbi sami. Podobe junaškega, golorokega ljudstva, ki v družbi kosmatih kozaških atamanov brani mostove, so najboljši dokaz za to. Zakaj? Ker gre za isto ljudstvo, ki je še pred dobrim letom predstavljalo civilnodružbeni upor proti Miloševiću. A že takrat večinsko ne tudi upora proti njegovi politiki do Kosova.

20. 04. 1999

Žlahtna konservativna stranka

(Črni humor ali realnost?)

Mislím, da seveda ti dogovori nimajo namena kakorkoli v tem trenutku spreminjati razmerij, kar se tiče vlade, opozicije. Jaz bi rad tu izrecno izpostavil našo odločenost, da v okviru te koalicije uspešno izpeljemo številne programske točke.

Marjan Podobnik na TVS

* * *

Mi iščemo možnost za povezavo, oziroma za združitev na podlagi skupnih ciljev, ki jih je treba še zelo natančno opredeliti, ko bo to opredeljeno. Potem vidim seveda pot naprej v smeri odločitve zelo jasnega in prepričljivega programa, potem šele pridejo vprašanja o imenu predsednika in tako naprej.

Lojze Peterle na TVS

Ko je zadnjič prišel nekoč ugledni zunanji minister Republike Avstrije „skupaj spravljat“ krščanske demokrate in ljudsko stranko in zlasti, ko se je Marjan Podobnik v svoji izjavi odzval medlo in zgolj načelno, je vse skupaj spominjalo na odziv Borisa Jelcina na Miloševićevo ponudbo, da bi Jugoslavija vstopila v unijo z Rusijo in Belorusijo, v smislu: „Ideja je dobra, pravzaprav preveč dobra, da bi jo prehitro realizirali; jo bomo natančno preučili“. Vendar pa medlo ne odgovarja samo Marjan Podobnik in vrh ljudske stranke, ampak tudi Lojze Peterle in vrh slovenskih krščanskih demokratov. Če držijo Mladinine navedbe, naj bi krščanski demokrati celo v svojem značilnem „črnem humorju“ namigovali, da so srečanje z Mockom organizirali zgolj

zato, da jim ne bi bilo treba plačati pojedine in vstopnine za ogled Postojnske jame! Namreč, Mocka in spremstvo je v Postojni menda gostila ljudska stranka.

Komu torej koristi združitev in – še zlasti – kdo si za združitev prizadeva? Glede na javne izjave in nastope so si v zadnjem času prizadevali predvsem krščanski demokrati. Če odmislimo splošno znano dejstvo, da vse politične stranke delujejo najprej in predvsem za dobro ljudstva in države, je zagretost krščanskih demokratov za združitev z ljudsko stranko predvsem izraz nuje, ki sledi iz njihovega ne preveč rožnatega položaja na slovenski strankarski borzi. No, vse bolj verjetna sprememba obstoječega volilnega sistema v smeri večinskega ali (bolj verjetno) kombiniranega pa sili tudi ljudsko stranko v zavarovanje interesov. Namreč, če bo do sprememb prišlo, bi z združitvijo pridobili obe stranki. Vendar, kar je dobro za združeno stranko, ni dobro tudi za združene strankarske veljake. Kljub temu, da smo neredko ugotavljali, da zlasti ljudski stranki (za krščanske demokrate ta ugotovitev ne velja) primanjkuje kadrov, pa je ne samo v sedanji SKD, ampak tudi v SLS preveč pomembnih ljudi, da bi jih lahko ustrezno razporedili. Vendar ključno ni razporejanje pomembnih in vplivnih posameznikov obeh strank, ampak prevzem vodstva stranke. Koga torej izbrati, da bodo vsi zadovoljni? Ko se je pred leti precej razrvana in načeta LDS skušala „notranje očistiti“ in izpeljati interno združevanje različnih frakcij, ki so se takrat gledale skoraj preko mušice puškinih cevi (zlasti sta dominirali t.i. zsms-jevška in podjetniška), je izbrala formulo, ki se je zelo obnesla. V izbiri so se zavestno izognili odločanju med ključnimi protagonisti in konkurenti ter izbrali t.i. tretjega človeka – človeka, ki je bil izven stranke in njenih takrat aktualnih razhajanj. A Drnovšek je bil tretja pot na svojski način, ki ga je neki takrat ugledni, sedaj manj aktivni član stranke opisal približno takole: Drnovšek ni ustrezal nobeni od frakcij in bil prav zato sprejemljiv za vse.

Ne vem sicer, ali si krščanski demokrati in ljudska stranka lahko kaj pomagajo z izkušnjo liberalne demokracije, a vsekakor velja vsaj dejstvo, da bodo morali, če se bodo hoteli zares enakovredno združiti, iskati vodilnega človeka zunaj stranke. Namreč, če prestižni boji ne bi nič veljali, bi bila izbira prvega novega človeka enostavna. Rešitev dileme, ali Lojze Peterle ali Marjan Podobnik, bi bil izbor Janeza Podobnika. Janez Podobnik ima kvalitete, s katerimi bi lahko nagovarjal potencialno volilno telo ljudsko-krščanske provenience, ki je zagotovo precej večje, kot je enostavni seštevek aktualne preference obeh utrujenih strank. Še več. Glede na to, da Janez Podobnik

gotovo ni politik, ki bi bil najbolj primeren za morebitno vodenje vlade, bi celo lahko našli salomonsko rešitev, ki bi s potencialnim mandatarjem iz druge združene polovice zbalansirala vpliv. Vendar, pri izbiri prvega človeka ne bo možno spregledati prestižnega vprašanja. Kdo bi torej bil sprejemljiv? Še ne tako dolgo nazaj so imeli znotraj svojih potencialov idealnega človeka. Kajpak Ivana Omana, ki je bil po svoji politični in družinski poziciji nekje med obema strankama, poleg tega pa je imel tako v volilnem telesu obeh strank kot v splošni javnosti visok ugled. No, Oman se je tudi zaradi neuspelega prizadevanja za združitev obeh strank in drobnih narcisizmov v eni in drugi stranki iz politike umaknil in komaj verjetno je, da bi se mogel in hotel pri svojih letih reaktivirati ter „za nov začetek“ prevzeti krmilo, dokler ne sprogramirajo nekega ljudsko-krščanskega Blaira ali Schröderja.

No, pravzaprav se je ravno v teh dneh začelo v javnosti pojavljati ime, ki bi lahko imelo veliko svojstev, ki naj bi jih imel predsednik krščansko-ljudske stranke za tretje tisočletje. V mislih imam kajpak guvernerja Banke Slovenije Franceta Arharja. Morebitni Arharjev prihod na čelo združene stranke bi najbrž dodobra prevetril ne samo interno sceno obeh sestrskih strank, ampak tudi razmerja med pomladnimi strankami. Arharjev vstop v aktivno politiko bi lahko imel precej podobne učinke, kot jih je imel prihod Drnovška v LDS. Po eni strani je vendarle človek „od zunaj“, človek, ki še ni „znanovan“ s sedanjimi kompliciranimi razmerji v obeh strankah, po drugi strani pa bi pomenil zelo resno konkurenco tako ljudskim kot krščanskim strankarskim prvakom – „bil bi za oboje nesprejemljiv“ in zato idealen. In še nekaj. V splošni javnosti bi deloval podobno kot Drnovšek, torej kot človek, ki se zanima predvsem za finance in gospodarstvo ter ga aktualne politične zdrahe in delitve ne zanimajo prav veliko. Prav zaradi tako zaznanih lastnosti prestreza Drnovšek že ves čas izjemno visoko preferenco ne samo med volilci levoliberalnega, ampak tudi med volilci pomladnega bloka. Prva javnomnenjska preverjanja hipotetičnih prvakov hipotetične združene ljudsko-krščanske stranke kažejo, da zavzema Arhar zelo podoben položaj. Vendar, poleg izhodiščno nepreverjenega vprašanja, ali Arharja kaj takega sploh zanima, je vprašanje predvsem, kaj v resnici želijo prvaki SKD in SLS ter (morda še bolj) kaj želi neformalni vodja pomladnega bloka (Janez Janša). Če SKD in SLS ne zagovarjata uveljavitve sklepa ustavnega sodišča (o sprejetju večinskega volilnega sistema) s figo v žepu, je združitev na volitvah 1996 poražene SKD ter po volitvah krepko načete SLS idealna priložnost za konsolidacijo vrst in celo za morebitni „centripetalni“ učinek nove obetavne

stranke. Poleg tega pa bo, v primeru večinskega ali kombiniranega sistema, pomembna izhodiščna moč vsake od partneric skupne liste oziroma bloka. Če bi nova ljudsko-krščanska stranka uveljavila skupni rezultat na volitvah 1996 kot izhodišče za oblikovanje skupnih kandidacijskih list, bi v primeru zmage (za dolgo časa) povsem prevzela „polno oblast“ v svojem bloku.

Misel o združitvi SKD in SLS s pomočjo neke „tretje“, integrirajoče osebnosti, ne navdaja z mešanimi občutki samo Peterleta in bratov Podobnik, ampak tudi Janeza Janšo. Janši je najbrž jasno, da pomladni blok s krščanskimi demokrati in ljudsko stranko v sedanjem stanju ne more zmagati. Združitev obeh strank je skoraj neizogibna za pritegnitev zmernih desnih volivcev (te je na prejšnjih volitvah v precejšnji meri uspela nagovoriti SLS), vendar pa že sama združitev in še bolj pojava kakšnega umirjenega, nekonfliktnega, neideološkega, „mandatarskega“ tipa politika v temelju spremeni razmerja moči na desnici.

Če torej povzamemo: tako sedanja voditelja SKD in SLS kot Janez Janša se ob vprašanju ne/združitve SLS in SKD znajdejo v neprijetni alternativni. Združevanje (ob predpostavljeni privlačni in univerzalno sprejemljivi osebnosti) je pogoj za morebitno (a nikakor ne zagotovljeno) pomladno zmago na naslednjih volitvah. A ne glede na volilni izid bi združitev pomenila veliko (preveliko) odpoved tako za Peterleta in brata Podobnik kot tudi za Janeza Janšo. Nekateri menijo, da bi bilo vsem trem lažje preživeti še en poraz pomladnega bloka, kot izgubiti sedanje pozicije. Citirane izjave prvakov SKD in SLS takšno mnenje potrjujejo.

V tem idealnem psihogramu «desnega Drnovška», ki ga torej visoko preferirajo tako potencialni volilci pomladnih strank kot (še bolj!) volilci levoliberalnega bloka, pa ima Arhar izhodiščno slabost – o njem se že govori.

04. 05. 1999

Albanci pred vrati

(Vojna v Jugoslaviji je potrkala
na naša vrata in na našo vest)

*„Državljanom Bosne in Hercegovine bi rad rekel, naj se ne boje, kajti vojne ne bo...
Zato mirno spite.“*

Alija Izetbegović (oktobra 1991)

* * *

„Mi imamo dovolj že svojih Albancev.“

*Izjava predsednika Republike Makedonije Kira Gligorova, po prihodu vse večjega
števila kosovskih beguncev in izgnancev v Makedonijo (aprila 1999)*

* * *

„Nemčija je lepa, samo preveč Nemcev živi v njej.“

Sedemletni učenec turških staršev o svoji nemški domovini

Kira Gligorova sem imel vedno za enega najbolj razumnih in treznih politikov izjemno občutljivega obdobja razpadanja bivše Jugoslavije. Pravzaprav mi je bil morda še bolj všeč Alija Izetbegović, le da se mi je zdelo, da človek, ki ni nikoli pripadal partijski nomenklaturi, ki svojega političnega instinkta ni kalil v zakajenih sejnih sobah beograjskih palač, pač mora vkalkulirati določeno politično naivnost. In kot smo kasneje lahko preverjali, je Izetbegović moral pomanjkanje izkušenj plačati z izjemnimi žrtvami med svojimi Bošnjaki.

Prav tragično je bilo spremljati usodo bošnjaške etnije v bosanski vojni: bili so še zadnji, ki so verjeli v Jugoslavijo, prve strele v svoja telesa pa so prestregli, ko so demonstrirali v korist Jugoslavije; tiste Jugoslavije, ki je medtem že postala osmrnjeno truplo, le da dobrohotno naivni Bosanci tega niso hoteli